

„Luba! ja wzdycham...”. Jak *Sonety odeskie* ukazują miłość zmysłową?

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Bogumiła Kurzeja, *Śpiewacy Laury? Ideał Petrarki a liryczne portrety kobiet w wybranych sonetach polskich XIX wieku – zarys problematyki*, „Konteksty Kultury” 2015, nr 12, z. 1, s. 5.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Dobranoc*, [w:] tegoż, *Sonety i inne wiersze z czasów odeskich*, Warszawa 1905, s. 26.

„Luba! ja wzdycham...”. Jak *Sonety odeskie* ukazują miłość zmysłową?

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Dla twórców romantycznych miłość była jednym z najważniejszych tematów. Adam Mickiewicz w swoich sonetach uchwycił pełną skalę uczuć i doznań miłosnych: cykl odeski ukazuje niewinne zauroczenie, miłość idealną, uwzniośloną i duchową, a także zmysłową namiętność. Nie jest Mickiewicz pierwszym polskim poetą, który tworzy erotyki. Bodaj najbardziej zmysłowe dzieło miłosne w nowożytnej literaturze polskiej to *Roksolanki* Zimorowica, które powstały w 1629 roku. Wcześniej, w dobie renesansu, pojawiały się pieśni weselne i padwany, które mogłyby zawstydzić poetów romantycznych. Sonety Mickiewicza uosabiają zatem dojrzały etap rozwoju zmysłowego (a jednocześnie głęboko refleksyjnego) erotyku.

Twoje cele

- Nazwiesz przeżycia wewnętrzne postaci mówiącej w utworze.
- Rozpoznasz w tekście środki artystycznego wyrazu i omówisz ich funkcje.
- Wyjaśnisz, na czym polega nowatorski charakter sonetów Adama Mickiewicza.

Przeczytaj

Louis von Schorn, *Maryla Wereszczakówna*, ok. 1819

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Sonety odeskie Adama Mickiewicza to utwory poświęcone tematyce miłosnej. Tworząc je, poeta przebywał na wygnaniu w Rosji, na które został zesłany po procesie Filomatów. Na cykl ten często patrzono zatem w kontekście biograficznym. Mickiewicz nawiązał w Odessie liczne znajomości i prowadził bogate życie towarzyskie, bywając w salonach arystokracji. Młody poeta cieszył się powodzeniem wśród odeskich dam. Bliskie relacje łączyły go między innymi z Karoliną Sobańską – żoną hrabiego Sobańskiego. Głębokim uczuciem obdarzyła poetę także Joanna Zaleska, żona Sariusza Bonawentury Zaleskiego. Początkowe utwory cyklu

odeskiego, ukazujące miłość idealną wiąże się natomiast z Marylą Wereszczakówną, którą Mickiewicz poznał latem 1818 lub 1819 roku w Tuchanowiczach na Litwie. Wereszczakówna była już wówczas zaręczona z hrabią Wawrzyńcem Puttkamerem, którego poślubiła w 1821 roku.

Cykl odeski ukazuje różne odcienie miłości i zróżnicowane portrety kobiet.

Początkowe [sonety](#) cyklu opiewają miłość uwzniośloną, idealną i ukazują kochankę w duchu poezji petrarkowskiej. Natomiast kolejne liryki pokazują miłość zmysłową i nie ograniczają się wyłącznie do jednej bohaterki.

Śpiewacy Laury? Ideal

Petrarki a liryczne

portrety kobiet w wybranych sonetach polskich XIX wieku – zarys problematyki

Salonowe lalki, wyrachowane dawczyni rozkoszy, niebezpieczne kochanki przyrównane do mitologicznych Danaid – ta różnorodność damskich wcieleń w dalszej części cyklu niewątpliwie przemawia za tryumfem ziemskiej *ars amandi*. Młodzieńczą niespełnioną miłość pełną patetycznych uczuć zastępuje opiewanie rozkoszy cielesnych. [...] Tryptyk sonetowy *Dzień dobry, Dobranoc, Dobry wieczór* w odbiorze czytelników sprzed prawie dwustu lat skandalicznie przekroczył dopuszczalną granicę intymności. Warto aczkolwiek zauważyć, że wobec dotychczasowej liryki miłosnej w Polsce był to krok milowy. Zamiast obojętnego obrazu słodkiej i czystej anielicy z lektury kolejnych sonetów wyłaniają się portrety kobiet bliższych ówczesnej historii, osadzonych w konkretnych sytuacjach.

Źródło: Bogumiła Kurzeja, *Śpiewacy Laury? Ideal Petrarki a liryczne portrety kobiet w wybranych sonetach polskich XIX wieku – zarys problematyki*, „Konteksty Kultury” 2015, nr 12, z. 1, s. 5.

Utwory Mickiewicza stały się przełomowe na tle dotychczasowej liryki polskiej, w której wprawdzie nie brakowało poezji miłosnej o silnym zabarwieniu erotycznym, romantyk jednak ten typ poezji udoskonalił.

Słownik

erotyk

(gr. *erotikós* – miłosny) – poetycki utwór liryczny o tematyce miłosnej, akcentujący miłość zmysłową

sonet

(łac. *sonare* – wydawanie dźwięku, brzmienie, dźwięczenie, wł. *sonnetto*) – gatunek liryczny, który zrodził się we Włoszech ok. XIII wieku; utwór poetycki zbudowany z dwóch strof czterowersowych (o rymach okalających w układzie ABBA) i dwóch trójwersowych (o układzie rymów CDC DCD lub CDE CDE). W klasycznej formie dwie pierwsze strofy mają charakter opisowy, a dwie ostatnie – refleksyjny.

petrarkizm

tendencja literacka, polegająca na naśladowaniu twórczości renesansowego poety Francesca Petrarki jako wzorca poezji miłosnej; przedmiotem naśladowania może być forma tekstu, model liryki, leksyka, frazeologia, topika, obrazowanie.

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj nagrania lub zapoznaj się z tekstem, a następnie omów zróżnicowanie cyklu *Sonetów odeskich*.

Polecenie 2

Wyjaśnij, co różni sonety Mickiewicza od klasycznych sonetów miłosnych w stylu petrarkowskim.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PAiJ5pokX>

Zróżnicowanie *Sonetów odeskich*

Sonety odeskie Adama Mickiewicza to zbiór 22 utworów, w którym można wyróżnić kilka ujęć tematu miłosnego. Cykl poetycki został oparty na przemyślanej kompozycji. *Sonety* można podzielić na cztery grupy podejmujące w odmienny sposób tematykę zbioru.

Grupa pierwsza to dziesięć początkowych sonetów. „Łączy je przede wszystkim jedność tematyczna, miłość idealna, pozornie bez akcentów zmysłowych, potrącająca raz po raz o struny poezji petrarkowskiej. Ta jedność wyraża się także w kilkakrotnych nawrotach podobnych motywów, w różnym sposobie ujmowania zbliżonych uczuć i sytuacji. Proszę wziąć dla przykładu motyw spotkań z ukochaną, „widzenia się” z nią [...]. Prócz spotkań i „pamiętek” powtarzają się także

inne motywy odnoszące się bądź to do charakteru miłości, bądź do wizerunku kochanki, bądź też do tła i dekoracji. Jednym z takich powtórzeń jest na przykład typowo petarkowskie porównanie kochanki do anioła. [...] Podobnie jest z poetycką charakterystyką tej niebiańskiej miłości. Więcej tu mowy o strapieniach niż o radości. Kochanek tam i sam zdradza typowo sentymentalne objawy, pławi się w smutku, we łzach i westchnieniach. [...] A jednak nie można tych uczuć określić mianem miłości sentymentalnej.

Czujemy dobrze, że jest tu coś znacznie więcej, że owe łzy i westchnienia – to tylko zewnętrzne pozory, to rekwizyty petrarkowskiej stylizacji, ukrywające pod sobą jakąś „grę uczuć”, jakąś wewnętrzną dynamikę duszy, nieznaną poezji sentymentalnej nawet w odrobinie. [...] Styl tej grupy *Sonetów* nie sprawia wrażenia wypowiedzi obliczonej na spontaniczną naturalność. Znać w nim rękę sztukmistrza, który nie zamierza bynajmniej ukryć swego działania. Wręcz odwrotnie: chodzi mu wyraźnie o poetyckie ujęcia, o kunsztowną literacką oprawę utworów. Odzywa się w tej grupie *Sonetów* bogata tradycja kilku stuleci, dźwięczą echa petrarkowskiej metody w ujmowaniu smutków i rozkoszy idealnej miłości. Tak jak w następnej, drugiej z kolei grupie *Sonetów* odezwą się tony Byrona.

Składa się ona z czterech sonetów środkowych, odcinających się ostro i zdecydowanie zarówno od dziesięciu poprzedzających, jak i od pięciu następnych. W tamtych raz po raz dźwięczały echa poezji sentymentalnej, tu zaś dochodzi do głosu liryka o dynamice romantycznej. W tamtych przeważały nastroje smutku i elegijnych rozpamiętywań, tu dźwięczą raz po raz akcenty tragicznej rozterki. Tam panowała atmosfera harmonii i łagodnych, stonowanych odcieni, tu jawi się bajroniczny motyw osamotnienia, niezgody i dysonansu. [...] odzywa się bajroniczne rozgoryczenie do świata, poczucie samotności, przekleństwo wspomnień, świadomość własnego upadku, a jednocześnie tęsknota do czegoś wyższego, anielskiego. Jest w tym i tragiczna rozterka, i motyw osamotnienia, i dynamika wewnętrzna sprzecznych uczuć.

W następnym sonecie ukazano konflikt naiwnego, szczerego uczucia z obojętnością duszy, przeżartej namiętnością i zdolnej jedynie do ognia, który poeta zowie „niegodnym”. [...]

Odkrywa to nam jednocześnie perspektywę na wewnętrzną dynamikę, ukrytą poza pozornym spokojem, poza łagodnym smutkiem i petrarkowską stylizacją pierwszej grupy sonetów.

Ona to sprawia, że mimo sentymentalnych rekwizytów nie można uczucia przez nie wyrażonego określić mianem sentymentalizmu. Sentymentalizm nie znał bowiem walki wewnętrznej ze sobą, nie znał siły owego ognia, o którym mówi poeta, ani walki, jaką wypowiada mu wierność wobec nakazów surowej zasady etycznej. [...]

Sentymentalizm nie umiał wyrazić mocy owych płomieni, gasił je potokami łez rzewnych i czułą atmosferą żalosnych wzdychań. Nie dostrzegał owych wahań wewnętrznych człowieka, który chce być godny siebie, nie wyczuwał goryczy, jaką w tej walce klęska zasady etycznej niesie zawsze ze sobą.

W pierwszej grupie sonetów walka ta trwa wciąż jeszcze, jej siła decyduje o wewnętrznej dynamice poszczególnych utworów, staje się elementem, który wprowadza niepokój w sztywne, zamknięte ramy klasycznej harmonii sonetów, a wybladłym, wytartym motywom miłości sentymentalnej przywraca utracone już dawno rumieńce życia. Gorycz zgryzoty wewnętrznej w poczuciu zbliżającej się klęski pojawia się w tej grupie sonetów z rzadka jeno – jako widmo losu, przed którym bronią się oboje, wciąż jeszcze siebie „godni”, ale między dziesiątym a jedenastym sonetem pada przepaść. Walka jest już rozegrana, na placu jawi się „rezygnacja”, motyw „zgryzoty” staje się jednym z podstawowych, najsilniej podkreślanych elementów tematycznych i nastrojowych.

Czymże jak nie wyrzutami sumienia jest owa rozterka duchowa z sonetu pod tytułem *Rezygnacja*? Jest to wizerunek człowieka, który nie zdoła już zapomnieć, że kochał kiedyś czystym uczuciem miłości; człowieka, który „pamiątkami zatruwa każdą rozkosz” życia [...].

W stylu znać wyraźną tendencję ku wydobyciu silniejszych akcentów emocjonalnych. Raz po raz padają mocne, jaskrawe, gwałtowne wyrazy; raz po raz za pomocą specjalnego doboru słów bądź też dzięki odpowiednim zabiegom składniowym podkreślona zostaje dynamika owej wewnętrznej zgryzoty, rozterki czy osamotnienia. Antytezy, metafory, epitety stają się bardziej wyraziste emocjonalnie, silniej zaznaczone, pełniej wydobyte na jaw i głośniej przemawiające do czytelnika.

Następna, trzecia grupa sonetów podchwytuje jak gdyby niektóre elementy tematyczne grupy pierwszej. Jeszcze raz powraca pod pióro poety motyw spotkań, wiążąc w ten sposób wszystkie pięć sonetów tej grupy. [...]

Wszystkie – z wyjątkiem trzeciego, środkowego sonetu (*Dobry wieczór*) – zarysowują migawkowe obrazki z dziejów miłości alkowianej – w dwóch pierwszych, a salonowej – w ostatnich. Można by mniemać, iż stanowią próbę odmiennego wygrania motywów – zdawałoby się – całkowicie już wyzyskanych w pierwszej najliczniejszej grupie sonetów. Przy bliższym wejrzeniu wychodzi jednak na jaw, że i ta fabularna zbieżność tematyki „spotkań” ogranicza się tylko do najogólniejszych zarysów motywu. W istocie bowiem wszystko tu jest inne. Inna jest miłość, inny nastrój, inna postawa obojga kochanków, inne także charakter i sens owych „spotkań”.

Znika – bez śladu niemal – petrarkowska idealizacja ukochanej i postawa szacunku wobec sfery doskonałości, w którą przyodziewa ją wyobraźnia poety; opada rygor wiążących wpierw zasad etycznych, znika nastrój wspomnień i smutku, ucicha – pozornie tylko i na chwilę – głos rozterki wewnętrzny. Pojawia się lekki, swobodny, frywolny ton żartu – nuta nie do pomyślenia nawet w sferze petrarkowskiej admiracji kochanki lub w świecie miłości sentymentalnej. Dowcip, igraszka słów, żart oparty na celowo skonstruowanej sytuacji dominują w obu pierwszych sonetach tej grupy. W dwóch ostatnich dochodzi do tego jeszcze element humoru obserwatora, który umie spojrzeć na pewne zjawiska życia towarzyskiego z życzliwym uśmieszkiem lekko satyrycznego pobłażania. [...]

I jeśli sonety pierwszej grupy ciążą niekiedy ku wypowiedzi w stylu poezji sentymentalnej, a utwory środkowe noszą na sobie znamiona liryki romantycznej – te określić by można, jako cacka salonowe, ukształtowane z wyraźną skłonnością do realizmu językowego – gładkie, wypieszczone, lecz jakby spłycone lirycznie. [...]

Całość zamykają trzy utwory ostatnich rozrachunków podmiotu lirycznego. Razem w stosunku do całego cyklu spełniają jakby rolę tercynowej pointy sonetu. W pierwszym – rozrachunek przeprowadzony zostaje z tą, której na pożegnanie nie ma innych słów prócz wyrazów pogardy. W drugim – dotyczy wszystkich, którym, jak Danaidom rzucał dotąd zbyt rozrzutnie „Mary, pieśni i we łzach roztopioną duszę”. W trzecim zaś – rozrachunek przeprowadzony zostaje z sobą samym jako poetą, któremu „wieszczy głos bogowie dali” nie po to, „aby o sobie tylko w każdej nucił dumie”.

Sprawdź się

Tekst do ćwiczeń

” Adam Mickiewicz

Dobranoc

Dobranoc! już dziś więcej nie będziem bawili,
Niech snu anioł modrymi skrzydły cię otoczy,
Dobranoc, niech odpoczną po łzach twoje oczy,
Dobranoc, niech się serce pokojem zasili.

Dobranoc, z każdej ze mną przemówionej chwili,
Niech zostanie dźwięk jakiś cichy i uroczy,
Niechaj gra w twoim uchu, a gdy myśl zamroczy,
Niech się mój obraz sennym żrenicom przymili.

Dobranoc, obróć jeszcze raz na mnie oczęta,
Pozwól lica — Dobranoc! — chcesz na sługi klasnąć?
Daj mi pierś ucałować — Dobranoc, zapięta.

— Dobranoc, już uciekłaś i drzwi chcesz zatrzasać.
Dobranoc ci przez klamkę, — niestety! zamknięta!
Powtarzając: dobranoc! nie dałbym ci zasnąć.

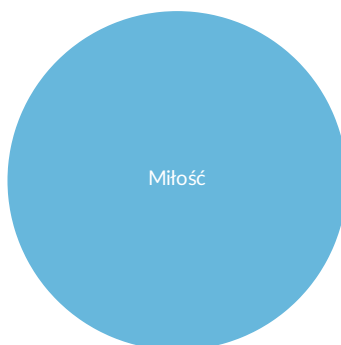
Źródło: Adam Mickiewicz, *Dobranoc*, [w:] tegoż, *Sonety i inne wiersze z czasów odeskich*, Warszawa 1905, s. 26.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Podaj trzy synonimy wyrazu „miłość”. Omów różne aspekty miłości, na które wskazują zgromadzone przez ciebie określenia.

Ćwiczenie 2

Scharakteryzuj dwie pierwsze i dwie ostatnie strofy utworu *Dobranoc*. Rozstrzygnij, czy ich forma i wymowa są zgodne z zasadami klasycznego sonetu.

Ćwiczenie 3

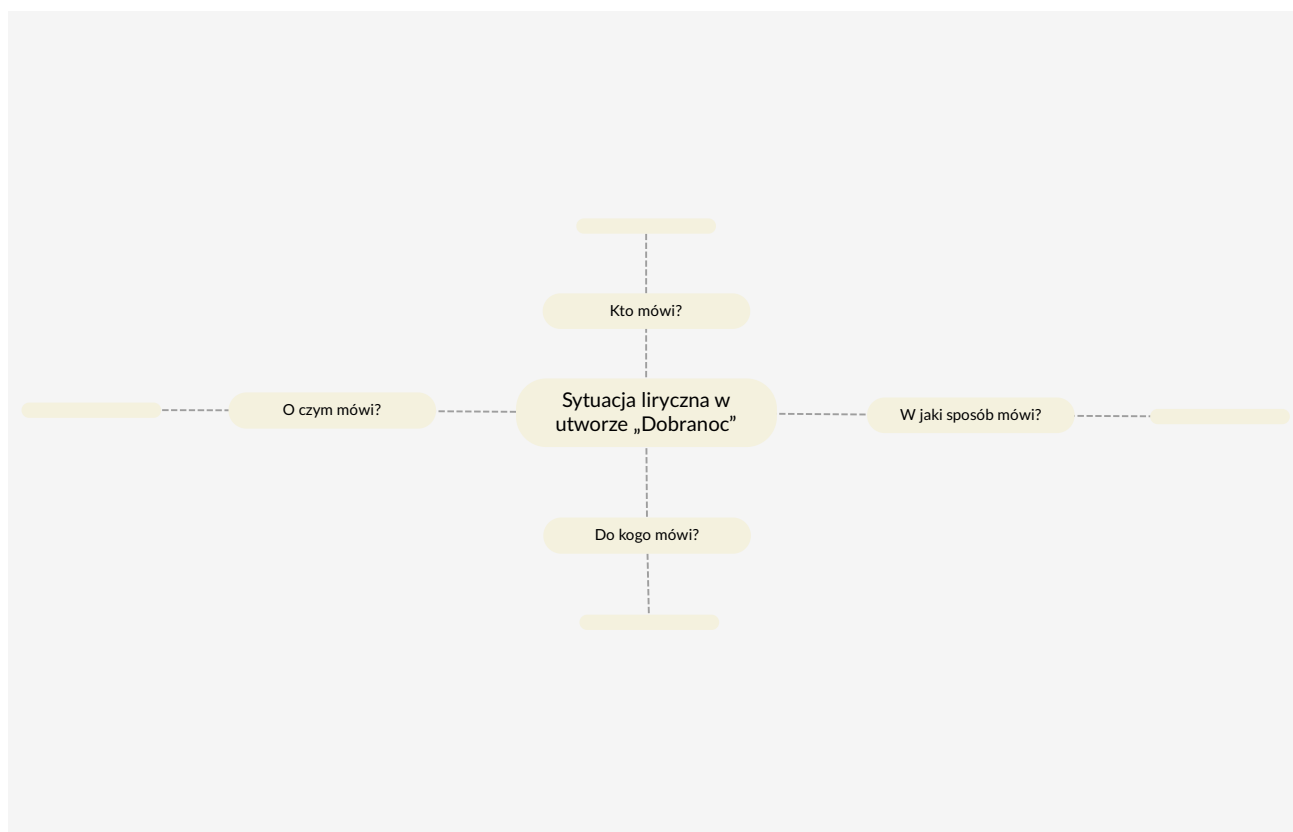

Scharakteryzuj stan emocjonalny postaci mówiącej oraz omów, za pomocą jakich środków językowych poeta podkreślił emocje mężczyzny.

Ćwiczenie 4

Określ sytuację liryczną w utworze *Dobranoc* Adama Mickiewicza. W tym celu uzupełnij tabelę, charakteryzując podmiot liryczny, zawartość jego wypowiedzi, sposób mówienia, a także adresata jego słów.

Ćwiczenie 5

Wypisz z utworu *Dobranoc* przykłady wskazanych środków stylistycznych i określ ich funkcje.

Środek stylistyczny	Cytat	Funkcja
epitet		
metafora		
porównanie		
zdrobnienie		

Ćwiczenie 6

Określ, jaką funkcję pełni w utworze powtarzające się słowo „dobranoc”.

Ćwiczenie 7

Obejrzyj galerię, a następnie wybierz obraz, który twoim zdaniem najlepiej koresponduje z sonetem *Dobranoc*. Uzasadnij wybór, formułując dwa argumenty.

William Powell Frith, *Dwie centralne postacie w „Dniu Derby”*, 1860

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Felix Nussbaum, *Kochankowie*, 1928

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Gustave Courbet, *Kochankowie na wsi*, 1844

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ćwiczenie 8

Rozstrzygnij, czy obraz miłości ukazany w utworze *Dobranoc* wpisuje się w model miłości romantycznej. Swoje obserwacje zapisz w notatce na około 150 słów.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: „Luba! ja wzdycham...”. Jak *Sonety odeskie* ukazują miłość zmysłową?

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść

poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- nazwie przeżycia wewnętrzne postaci mówiącej w utworze;
- rozpozna w tekście środki artystycznego wyrazu i omówisz ich funkcje;
- wyjaśni, na czym polega nowatorski charakter sonetów Adama Mickiewicza.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- mapa myśli;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Mapa myśli. Nauczyciel pisze na tablicy MIŁOŚĆ ZMYŚLOWA. Uczniowie, pracując w kilkusobowych grupach, na dużych arkuszach papieru tworzą mapę. W swojej pracy mogą korzystać z audiobooka (multimedium). Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy (np. w formie wystawy na ścianie).
2. Przedstawienie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel na podstawie treści „Przeczytaj”, audiobooka oraz ćwiczeń w e-materiale rozmawia z uczniami o nowatorskim charakterze sonetów Adama Mickiewicza. Prosi, by zanalizowali sonet *Dobranoc* i sformułowali spostrzeżenia o świecie przedstawionym w nim.. Uczniowie wykonują ćwiczenie z sekcji „Sprawdź się” w parach, a po zakończeniu działań wymieniają się spostrzeżeniami.
2. Dyskusja. Uczniowie odliczają do dwóch, dzieląc się na dwie grupy. Nauczyciel informuje, że będą dyskutować i wykorzystają do tego metodę akwariów. Nauczyciel wyjaśnia zasady dyskusji oraz określa jej czas. Pierwsza drużyna siada w kręgu i prowadzi rozmowę na temat: Na czym polega zróżnicowanie cyklu

Sonetów odeskich? Druga grupa obserwuje i zapisuje swoje spostrzeżenia dotyczące doboru i skuteczności argumentów, przestrzegania zasad i ogólnego przebiegu rozmowy.

Po upływie wyznaczonego czasu następuje zamiana ról. Na zakończenie wybrane osoby przedstawiają na forum klasy swoje spostrzeżenia.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.
2. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Wyjaśnij, co różni sonety Mickiewicza od klasycznych sonetów miłosnych w stylu petrarkowskim.

Materiały pomocnicze:

- Alina Witkowska, *Mickiewicz – słowo i czyn*, Warszawa, 1998.
- Czesław Zgorzelski, *O sztuce poetyckiej Adama Mickiewicza*, Warszawa 1976.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.